

УДК 343.359.3:343.985(477) DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2025.2.27>

Юрій Юрійович Ковальов,

кандидат юридичних наук,

Національний науковий центр

«Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»

Міністерства юстиції України (докторант);

<https://orcid.org/0009-0003-9159-4499>,

e-mail: koval.98819@gmail.com

ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОНТРАБАНДИ

У статті наголошено, що поняття «спеціальні знання» має широке та вузьке значення. Зазначено, що доцільність використання цього терміна у вузькому розумінні залежить від контексту його застосування. Установлено, що під час розслідування контрабанди найбільш поширеним є використання спеціальних знань у сфері науки, техніки та мистецтва. Аргументовано, що форми участі експерта під час розслідування контрабанди охоплюють кілька процесуально врегульованих напрямів взаємодії. Визначено, що до категорії найбільш типових експертиз належать товарознавча, експертиза зброї, вибухотехнічна, мистецтвознавча, біологічна і трасологічна.

Ключові слова: досудове розслідування, кримінальне правопорушення, контрабанда, митний контроль, спеціальні знання, судова експертиза, спеціаліст.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Контрабанда як суспільно небезпечне явище породжує широкий спектр негативних наслідків, що зумовлює необхідність посилення діяльності сектору безпеки й оборони в напрямі протидії їй. За оцінками експертів, щорічні втрати державного бюджету України через контрабандну діяльність сягають 120–167 млрд грн. Це явище руйнує чесну конкуренцію на внутрішньому ринку, ускладнює діяльність сумнісного бізнесу, має суттєвий соціальний резонанс, оскільки сприяє корупції, зростанню тіньової економіки та розширенню можливостей для функціонування організованих злочинних структур. Зазначені обставини перешкоджають економічній інтеграції України до Європейського Союзу та негативно впливають на темпи соціально-економічного розвитку держави.

З огляду на складну і багаторівневу природу контрабанди у практичному середовищі домінує думка про доцільність застосування переважно репресивних методів боротьби із цим явищем. Однак,

попри численні ініціативи уряду та правоохоронних органів, досягати системних результатів у сфері протидії контрабанді наразі не вдалося. Водночас активна позиція інститутів громадянського суспільства та міжнародної спільноти посилює необхідність розроблення й упровадження ефективних заходів, спрямованих на протидію незаконному переміщенню товарів через кордон.

З 1 січня 2024 року в Україні набрали чинності норми законодавства, що передбачають кримінальну відповідальність за контрабанду піддакцизної продукції, а з 1 липня 2024 року – за контрабанду інших товарів. Ухвалення відповідного закону стало однією з умов надання Україні макрофінансової підтримки від Європейського Союзу в обсязі 1,5 млрд євро, яку Єврокомісія затвердила 21 грудня 2023 року. Рівень ефективності досудового розслідування таких кримінальних правопорушень значною мірою залежить від науково обґрунтованого розроблення низки ключових аспектів правозастосовної діяльності. Серед них: підстави для початку розслідування, типові слідчі ситуації, тактика проведення слідчих (розшукових) дій, техніко-криміналістичне забезпечення розслідування, а також залучення спеціальних знань.

Особливу увагу слід приділити теоретико-правовим і праксеологічним аспектам застосування спеціальних знань у процесі розслідування контрабандних правопорушень. Саме через багатогранність і складність цього явища потреба в комплексному науковому осмисленні зазначеної проблематики є обґрунтованою та вкрай актуальною.

Стан дослідження проблеми

Контрабанда як форма суспільно небезпечної діяльності виникла ще на ранніх етапах формування державності. Її поява зумовлена прагненням окремих осіб уникнути сплати митних зборів та переміщувати товари поза межами офіційного державного контролю. Із метою запобігання цьому явищу в різні історичні епохи впроваджувалися відповідні правові механізми.

У період сучасного етапу розвитку законодавства та науки кримінального права і процесу питання забезпечення результативного розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою, неодноразово ставало об'єктом наукового аналізу. Питання протидії контрабандній діяльності, особливості її розслідування, а також проблеми використання спеціальних знань у досудовому розслідуванні цих кримінальних правопорушень були предметом дослідження представників наук кримінально-правового циклу. Серед тих, хто в різний час присвячував увагу цій проблематиці, слід згадати А. Ю. Буту, І. В. Гору, А. Ю. Капітанчук, О. С. Кофанову, Х. М. Колод-раса, О. В. Кузнецову, Р. В. Малюгу, А. М. Падалку, А. М. Поляха, І. А. Рудницького, А. В. Свінцицького, В. В. Топчія, Я. В. Фурмана,

В. М. Шевчука та ін. Проте частина проведених досліджень не повною мірою відповідає актуальним положенням кримінально-правової та кримінальної процесуальної доктрини, а деякі з них обмежуються переважно описом типових судових експертиз, що призначаються в межах досудового розслідування.

З огляду на це слід констатувати, що чинний стан криміналістичного опрацювання питань застосування спеціальних знань, а також техніко-криміналістичного забезпечення розслідування контрабандних злочинів залишається недостатньо розвиненим. Це, своєю чергою, зумовлює потребу активізувати наукові дослідження в зазначеному напрямі з урахуванням сучасних викликів і потреб практики.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є з'ясування поняття спеціальних знань, що застосовуються під час розслідування контрабанди, а також розкриття їх сутності.

Досягненню поставленої мети сприяло вирішення таких завдань: 1) визначити, які кримінальні правопорушення станом на сьогодні можуть бути віднесені до групи правопорушень, пов'язаних із контрабандою; 2) на підставі вивчення судової практики з'ясувати, які форми спеціальних знань застосовуються під час розслідування контрабанди; 3) розкрити поняття та сутність спеціальних знань, що є типовими під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою.

Наукова новизна дослідження

У статті визначено, що під спеціальними знаннями, які використовуються під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою, слід розуміти наукові та технічні знання, а також знання в галузі мистецтва, що є передумовою для вирішення тактичних завдань розслідування та судового розгляду, які виходять за межі професійної компетенції сторін кримінального провадження та суду.

Зазначено, що у структурі спеціальних знань і практичних навичок обізнаних осіб, залучених до розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою, переважають знання у галузях біології, зброєзнавства, вибухотехніки, матеріалознавства, мистецтва, природничих наук (передусім хімії та фізики) тощо. Також визначено, що більшість експертиз, призначених під час розслідування таких кримінальних правопорушень, є обов'язковими, оскільки вирішення тактичних завдань неможливе без залучення обізнаних осіб. До найбільш типових експертиз належать товарознавча, експертиза зброї, вибухотехнічна, біологічна, трасологічна та мистецтвознавча. З'ясовано, що спеціаліст найчастіше залучається для надання технічної

допомоги та консультацій під час проведення слідчих (розшукових) дій і процесуальних заходів, а також для проведення попередніх криміналістичних досліджень об'єктів.

Виклад основного матеріалу

Чинною доктриною кримінального права встановлено відповідальність за вчинення контрабанди таких об'єктів: 1) культурних цінностей; 2) вибухових речовин і радіоактивних матеріалів, зброї та боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до неї), частин вогнепальної нарізної зброї; 3) спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації; 4) лісоматеріалів і цінних порід дерев; 5) товарів, зокрема підакцизних, однак за винятком електричної енергії; 6) наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів¹. Таким чином, залежно від об'єктів, які є предметом контрабанди, можна виокремити шість підгруп кримінальних правопорушень у досліджуваній нами групі. Це важливо, оскільки стосовно деяких із зазначених об'єктів необхідно буде призначити експертне дослідження з метою підтвердження їх належності до певної групи, а щодо інших – встановити їхню вартість, адже це безпосередньо впливає на кваліфікацію. Зауважимо, що всі кримінальні правопорушення, пов'язані з контрабандою, є злочинами, а отже, висновок спеціаліста не може визнаватися процесуальним джерелом доказів у цих кримінальних провадженнях.

Розкриваючи поняття та з'ясовуючи сутність спеціальних знань, що використовуються під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою, слід зауважити, що в широкому значенні під спеціальними знаннями розуміють ті, які є основою відповідних професійних спеціальностей і галузевих компетенцій. Ці знання набуваються шляхом здобуття фахової освіти та в процесі практичної діяльності, що супроводжується формуванням відповідних спеціальних навичок. У вузькому розумінні спеціальні знання – це конкретні знання, необхідні для виконання завдань певного професійного напрямку, зокрема тих, що стосуються кримінального провадження та розслідування правопорушень.

У кримінальному провадженні спеціальними знаннями володіють експерт і спеціаліст, однак форми, у яких вони беруть участь у кримінальному провадженні, суттєво відрізняються. У кримінальному процесуальному законодавстві визначено, що експерт як носій спеціальних

¹ Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 10.05.2025).

знань володіє знаннями у сфері науки, техніки, мистецтва чи інших галузей, які є необхідними для надання висновків із питань, що виникають у процесі досудового розслідування або судового розгляду (тобто сприяють вирішенню конкретних тактичних завдань розслідування).

До спеціальних знань не належать загальновідомі факти, загальнодоступні наукові відомості, повсякденні або побутові знання, а також знання в галузі матеріального чи процесуального права.

Окремі наукові дослідження присвячено аналізу використання спеціальних знань при розслідуванні окремих категорій кримінальних правопорушень. Так, деякі науковці розглядають спеціальні знання як систему наукових, технічних, криміналістичних та інших професійних знань, набутих під час навчання та практики, а також як уміння, сформовані в межах конкретної професійної діяльності. Ці знання застосовуються в поєднанні з науково-технічними засобами під час виявлення, фіксації, вилучення та дослідження слідів злочину з метою отримання доказової чи орієнтуючої інформації, необхідної для встановлення фактів, що мають процесуальне значення.

Отже, поняття «спеціальні знання» можна тлумачити як у широкому, так і у вузькому розуміннях. У широкому розумінні – це сукупність знань, що забезпечують здійснення певних напрямів людської діяльності, а у вузькому – ті з них, що застосовуються в межах конкретної спеціальності.

Щодо залучення експерта до участі у кримінальному провадженні, то чинний Кримінальний процесуальний кодекс України деталізував обсяг прав та обов'язків експертів, встановив вимоги до осіб, які можуть виконувати цю функцію, та окреслив їхній статус із посиланням на положення Закону України «Про судову експертизу». Залучення експерта до провадження відповідно до чинного Кримінального процесуального кодексу України може відбуватися на будь-якому етапі кримінальної процесуальної діяльності, однак виключно після внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

У контексті проблематики використання такої форми спеціальних знань, як залучення експерта для проведення експертизи, В. М. Шевчук звертає увагу на типові судові експертизи, що призначаються у справах про контрабанду, класифікуючи їх залежно від характеру правопорушення. До відповідних категорій, на його думку, належать: 1) контрабанда товарів; 2) контрабанда наркотичних засобів; 3) контрабанда зброї; 4) контрабанда виробів із дорожніх цінностей; 5) контрабанда предметів історичної або культурної цінності; 6) контрабанда транспортних засобів [1, с. 30–31].

Я. В. Фурман зазначає, що під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним вивезенням культурних

цінностей, творів мистецтва й антикваріату, до процесу як спеціалістів залучають мистецтвознавців і музейних працівників, а в разі їх відсутності – представників духовенства, колекціонерів, працівників антикварних крамниць, ломбардів, комісійних магазинів тощо. Відповідно до висновків, отриманих ученим, найчастіше призначаються мистецтвознавча експертиза, технічна експертиза, біологічна експертиза волосся, потожирових слідів, слідів слини та крові людини [2].

Значну увагу використанню спеціальних знань у справах, що стосуються контрабанди наркотичних речовин, психотропів, прекурсорів, а також фальсифікованих лікарських засобів приділяє Р. В. Малаюга. Він наголошує, що до типових експертиз слід відносити: судово-хімічну, судово-наркологічну, криміналістичну (трасологічну, дактилоскопічну, технічну, почеркознавчу), судово-психіатричну, судово-медичну, судово-фармакологічну та ін. [3]. Зауважмо, що більшість із цих положень застаріла, адже неодноразово змінювалися як підходи до класифікації, так і їхні види, назви тощо.

На необхідності залучення відповідних фахівців у таких провадженнях також акцентує А. Ю. Буга, який наголошує на значенні експертної участі при розслідуванні злочинів, пов'язаних з обігом медичних препаратів [4]. Таким чином, попри наявні дослідження окремих аспектів використання спеціальних знань у розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою, системних кроків до дослідження поняття і сутності типових форм застосування цих спеціальних знань упродовж останнього часу проведено не було.

Відповідно до проведеного нами узагальнення слідчої та судової практики під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою, найчастіше виникає потреба у використанні спеціальних знань у галузях науки, техніки та мистецтва. Зокрема, під час розслідування контрабанди культурних цінностей вирішальне значення має висновок експерта, складений за результатами мистецтвознавчої експертизи. Так, у справі, що розглядалася Ожтєбрьським районним судом м. Полтави така експертиза була призначена стосовно 53 скіфських наконечників для стріл і старовинного одягу. За висновком судової мистецтвознавчої експертизи, надані на дослідження об'єкти становлять археологічну колекцію скіфських наконечників стріл VII ст. до н. е. – IV ст. н. е. і належать до культурних цінностей, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення. Установити належність наданих на дослідження трьох фрагментів предметів побуту до культурних цінностей, що мають історичне, художнє, етнографічне та наукове значення, не виявилося можливим: вони є лише фрагментами побутових предметів, при

цього не визначено місцезнаходження їхнього виявлення (археологічної знахідки). Водночас досліджувані наконечники є автентичними, належать до так званих копанок, про що свідчать природна патина та стан збереженості, що зазначено у висновку експерта¹.

Під час розслідування справ щодо контрабанди товарів і лісоматеріалів призначається товарознавча експертиза, метою якої є встановлення найменування, асортименту, походження, складу та вартості товарів. Наприклад, у справі, розглянутій Глибоцьким районним судом Чернівецької області, було призначено цей вид дослідження для визначення ринкової вартості необроблених лісоматеріалів порід «ялина звичайна» та «смерека» загальною кубомасою 8,585 м³. Крім того, на підставі висновку експерта встановлено, що вантаж, «а саме: лісоматеріали (товар), у кількості 105 колод (об'ємом 8,585 м. куб.), які переміщувались через митний кордон України за митною декларацією... за своїми характеристиками та відповідно до пояснень до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності з врахуванням правила 3 а) “Основних правил інтерпретації класифікації товарів (перевага надається тій товарній позиції, яка більш конкретно описує товар у порівнянні з найменуваннями товарних позицій, що дають більш загальний опис)” відповідає характеристикам товарів, які класифікуються у товарній позиції 4403 “Лісоматеріали необроблені, з видаленою або не видаленою корою або заболонню, або начорно брусовані або не брусовані”, код товару (під категорія) 4403 23 10 00 “колоди”². Звертає на себе увагу, що під час проведення товарознавчої експертизи експерт використав висновок наукової експертизи щодо якості деревини, наданий залученим раніше спеціалістом, висновок якого згодом було долучено до матеріалів кримінального провадження. Таким чином, експерт уникнув вирішення питань, що виходять за межі його професійної компетенції, зокрема щодо таксономічної належності вилучених дерев (лісоматеріалів).

Важливо, що до компетенції товарознавця можуть бути віднесені ще і питання щодо походження лісоматеріалів, виготовлених із сировини, тобто з'ясування відповідності вилучених об'єктів параметрам, зазначеним у сертифікатах про походження та виготовлених із них

¹ Вирок Октябрського районного суду м. Полтави від 09.04.2021 : справа № 554/5955/19, провадження № 1кп/554/153/21 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96157122> (дата звернення: 10.05.2025).

² Вирок Глибоцького районного суду Чернівецької області від 28.07.2023 : справа № 715/987/21, провадження № 1-кп/715/3/23 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112478006> (дата звернення: 10.05.2025).

пиломатеріалів¹, наявність яких є обов'язковою для здійснення експортних операцій².

Підакцизні товари також є об'єктом експертних досліджень. Зокрема, у справі, розглянутій Глибоцьким районним судом Чернівецької області, проводилася комплексна судово-біологічна і товарознавча експертиза від 10 червня 2024 року № 4730/24-34/5152/24-53. Згідно з висновком комплексної експертизи вміст наданих на дослідження зразків сигарет марок «Marble», «Marlboro», «Piramide», «Sobranie» складається з подрібнених листових пластинок і жилок рослин родини пасльонових, роду тютюн – «тютюну справжнього», що є тютюновими виробами, а саме сигаретами з фільтром. Надані на дослідження об'єкти входять до переліку підакцизних товарів за категорією «Сигарети з фільтром». Крім того, експерт-трасолог встановив, що маркування на пачках сигарет виконано з порушенням вимог законодавчих та нормативно-правових актів. Надані на дослідження тютюнові вироби непридатні для реалізації на території України³.

Під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою зброї, боєприпасів, вибухових чи радіоактивних речовин, наркотичних або психотропних речовин, обов'язковим є з'ясування, чи належать виявлені об'єкти до зазначених категорій і предметів, заборонених до вільного обігу. Проведення відповідних експертиз є необхідним для точного визначення предмета злочину, у межах якого ці об'єкти були використані чи вилучені.

У контексті залучення спеціаліста до участі в досудовому розслідуванні злочинів слід зауважити, що процесуальна форма участі цього учасника кримінального провадження полягає в наданні технічної, консультаційної та інших видів допомоги під час участі у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях. Проведений аналіз судової практики дозволяє узагальнити, що здебільшого спеціалісти залучаються до оглядів місця події та оглядів предметів. Також використовуються їхні спеціальні знання у непроцесуальній формі,

¹ Вирок Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 23.08.2024 : справа № 346/1629/24, провадження № 1-кп/346/476/24 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121190291> (дата звернення: 10.05.2025).

² Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів : Закон України від 08.09.2005 № 2860-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2860-15> (дата звернення: 10.05.2025).

³ Вирок Глибоцького районного суду Чернівецької області від 19.11.2024 : справа № 715/3205/24, провадження № 1-кп/715/199/24 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123140946> (дата звернення: 10.05.2025).

зокрема для проведення попередніх криміналістичних досліджень об'єктів, вилучених під час оглядів.

Висновки

У теорії криміналістики поняття «спеціальні знання» має як широке, так і вузьке значення. Доцільність уживання цього терміна у вузькому розумінні зумовлена контекстом його застосування (наприклад, у межах конкретної спеціалізації або групи кримінальних правопорушень, об'єднаних на підставі певних кримінально-правових та/або криміналістично значущих ознак).

Під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою, найбільш поширеним є застосування спеціальних знань у сфері науки, техніки, мистецтва.

Форми участі експерта під час розслідування контрабанди охоплюють кілька процесуально врегульованих напрямів взаємодії з органами досудового розслідування та судом. Вони передбачають використання спеціальних знань з метою з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, і можуть реалізовуватися як у формі призначення експертизи, так і через залучення спеціаліста для консультацій або практичної допомоги, однак за таких умов судовий експерт набуває процесуального статусу спеціаліста.

Переважає більшість експертиз, які призначаються під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою, є обов'язковими, оскільки вирішити відповідні тактичні завдання іншим шляхом неможливо – вони належать до компетенції спеціально обізнаних осіб. До категорії найтиповіших експертиз належать: товарознавча, експертиза зброї, вибухотехнічна, біологічна, трасологічна та мистецтвознавча.

Спеціаліст найчастіше залучається для надання технічної та консультаційної діяльності під час проведення слідчих (розшукових) дій і процесуальних заходів, а також для проведення попередніх криміналістичних досліджень об'єктів.

У структурі спеціальних знань і практичних навичок обізнаних осіб, що беруть участь у розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою, переважають знання у галузях біології, зброєзнавства, вибухотехніки, матеріалознавства, мистецтва, природничих наук (передусім хімії та фізики) та ін.

Вважаємо, що під спеціальними знаннями, які використовуються під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із контрабандою, слід розуміти наукові й технічні знання, а також знання в галузі мистецтва, що є передумовою для вирішення тактичних завдань розслідування та судового розгляду, які перебувають поза межами професійної компетенції сторін кримінального провадження й суду.

Список бібліографічних посилань: 1. Шевчук В. М. Використання спеціальних знань під час розслідування контрабанди: проблеми та шляхи їх вирішення. *Вісник Академії митної служби України*. 2002. № 2 (14). С. 29–35. 2. Фурман Я. В. Актуальні питання використання спеціальних знань при розслідуванні злочинних посягань на культурні цінності, твори мистецтва та предмети антикваріату. *Європейські перспективи*. 2014. № 6. С. 151–156. 3. Малюга Р. В. Експертизи як засоби доказування в кримінальному провадженні щодо контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. *Форум права*. 2014. № 4. С. 210–215. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_4_38.pdf (дата звернення: 10.05.2025). 4. Буга А. Ю. Методика розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом лікарських засобів : дис. ... д-ра філософії : 081. Одеса, 2020. 258 с.

Надійшла до редколегії 20.05.2025

Прийнята до опублікування 14.06.2025

Kovalov Yu. Yu. The Concept and Essence of Specialised Knowledge Used in Smuggling Investigation

The article substantiates that in the theory of forensic science the concept of “special knowledge” has a broad and narrow meaning. The expediency of using this term in a narrow sense is determined by the context of its use (for example, in terms of a specific specialisation or a group of criminal offences combined on the basis of certain criminal law and/or forensically significant features). It is found that in the course of investigation of criminal offences related to smuggling, the most common is the use of specialised knowledge in the field of science, technology and art.

It is determined that the forms of expert participation in the smuggling investigation cover several procedurally regulated areas of interaction with pre-trial investigation authorities and the court. They involve the use of specialised knowledge with a view to clarifying the circumstances relevant to criminal proceedings and can be implemented both in the form of an expert examination and by engaging a specialist to provide technical advice or practical assistance, but under such conditions, a forensic expert acquires the procedural status of a specialist.

It is established that, for the most part, all examinations appointed during the investigation of criminal offences related to smuggling are mandatory, since it is impossible to solve tactical tasks in any other way, since this is within the competence of knowledgeable persons. The most typical examinations include commodity, weapons, explosives, biological and trace evidence, art history, etc.

It is noted that the structure of special knowledge and practical skills of knowledgeable persons involved in the investigation of criminal offences related to smuggling is dominated by knowledge in the fields of biology, weapons science, explosives, materials science, art, natural sciences (mainly chemistry and physics), etc. It is recommended that the special knowledge used in the investigation of criminal offences related to smuggling should be understood as scientific and technical knowledge, as well as knowledge in the field of art, which

is a prerequisite for solving tactical tasks of investigation and trial which are beyond the professional competence of the parties to criminal proceedings and the court.

Keywords: pre-trial investigation, criminal offence, smuggling, customs control, specialised knowledge, forensic examination, specialist.

